

Franc Žužek :

Odkrita beseda ljubljanskemu tobačnemu delavstvu.

Kadarkoli se spomnite na svojega očeta dr. Janeza Evangelista Kreka, se vam milo stori in skoro na jok vam gre. A ni ga in ga ne bo. — In če si od prevelike žalosti za njim naredimo ne vam kaj, nič drugega nam ne ostane, kakor to, da se s potrjeno pridnostjo poprimemo smotrenega dela, vodeč strokovno zvezo slovenskega tobačnega delavstva do tistega silnega ugleda, kot ga je uživala v letih pred svetovno vojsko.

In tako se v lastnosti glavnega tajnika »Jugoslovanske strokovne zveze« drznem napisati na naslov ljubljanskega tobačnega delavstva ta članica, hoteč z njim vzbuditi k pravi zavesti vse, ki zares hočejo, da ostane tobačno delavstvo ljubljanske tovarne na eni strani v dno svoje duše krščansko, na drugi strani pa **strokovno** tako močno organizirano, da ne bo mogla preko njega nobena kapitalistična sila.

Stvar je kratkoma sledeča: S prevratom leta 1918, se je položaj slovenskega tobačnega delavstva mahoma bistveno poslabšal. Tobak delavstvo bivše Avstrije je bilo namreč skoro enotno organizirano v avstrijski krščansko socialni tobačni zvezi. Delavska zavest in organizatorična moč tobačnih delavcev ostalih dežel je daleč presejala moč in zavest slovenskega tobačnega delavstva. To ugotovitev mi bodo tovariši in tovarišice že oprostile. Kar je res, je res in amen! In če je organizacija slovenskega tobačnega delavstva pred vojno stala izvrstno, se ima za ta svoj bivši sijajni položaj v zelo veliki, če ne pretrežni večini zahvaliti dejstvu, da je bila včlanjena v tako odlični centrali kot je bila dunajska.

S porodom mlade Jugoslavije je bilo slovensko tobačno delavstvo te neprecenljive ugodnosti naenkrat oropano. Da, še več! **Kot svoječasni najšibkejši in najslabši ud močnega enotnega tobačnega sindikata je moralo** (pravzaprav: bi moralo!) **postati nositelj enotne strokovne organizacije jugoslovanskega monopolskega delavstva.** To je takoj razumljivo iz naslednjega: Hrvatsko tobačno delavstvo ni organizirano, Bosansko itd. tudi ne. V Srbiji pa je treba delavsko zavest in potrebo po organizaciji šele — buditi! In tako stojimo na mah pred dejstvom, da je v celi državi organizirano samo slovensko tobačno delavstvo, tisto, ki je bilo v bivši mogočni avstrijski zvezi — najslabše. Monopol pa je monopol in bo ostal državni monopol tudi tedaj, ko bo dosežena avtonomistična ali federalistična ureditev naše države. **Zato bo tobačno delavstvo pri nas veljalo kaj šele tedaj, ko bo celokupno tobačno delavstvo obširne Jugoslavije organizirano v eni sami nepremagljivi strokovni organizaciji.** Kdo bo ustvaril to? Ali Hrvatci? Ali Srbi? Ne! Kdo pa? Morebiti Slovenci? Da, ti jo bodo, ker jo morajo, ker je to njihova sveta krščanska dolžnost, na drugi strani pa nujna zapoved praznih žepov ter pretisnjenih želodcev.

Če pa se Slovenci odločimo za to veliko, pa silno težko nalogo, potem moramo v organizaciji ljubljanske tovarne najprej napraviti **red!** Tak red, da bo **ena volja, ena organizacija, ena komanda, ena armada, en naskok** na sovražne postojanke in končna zmaga. —

Drugega za enkrat ne smatram za potrebno. Le še to bi pripomnil, da se bo najbrže v kratkem času pričela akcija za **podržavljenje tobačnega delavstva.** Do tedaj pa mora biti v armadi tobačnega delavstva že **red in vojaška disciplina.** Če ne je vse delo bob v steno, in zastoj bosta plantala Gostinčar in Kremžar s tovariši po Belem gradu.

Mislím, da je ta odkrita beseda dovolj jasna. Naj si jo tovariši in tovarišice vzemo k srcu. Glasi se:

- 1.) Hočemo enotno strokovno organizacijo tobačnega delavstva cele države;
- 2.) Zahtevamo **podržavljenje tobačnega delavstva;**
- 3.) Zahtevamo v tovarni red in mir ter predvojno **poštenost** in vestnost.

To so veliki cilji, ki se dajo doseči le z **enotnim vodstvom** in z **vojaško disciplino** vseh. Kdor bi sedaj delal zgago in prepire, zasluži, da spuliš prvi kandelaber ob cesti in mu ga treščiš v kapricasto glavo. —

Inserirajte v »PRAVICI!«

Napoleon in brezverci.

Napoleonu se zmeraj očita brezverstvo. Kot sin takratne dobe v začetku res ni bil tak, da bi ga lahko imenovali zagovornika cerkve. A brezvercev ni nikdar maral. Že kot prvi konzul ne. Ko je leta 1800 vkorakala francoska armada v Milan, je ljudstvo zahtevalo, naj se zapoje v glavni cerkvi Te Deum. To pa v zahvalo Bogu, ki je rešil Italijo krivovercev in brezvercev. Bonaparte je poročal o tem svojim dvema sokonzuloma v Pariz in je pristavil: »Udeležil se bom te slavnosti, pa naj mislijo pariški ateisti o meni, kar hočejo.«

Še bolj značilna za njegovo mišljenje o brezvercih je tale dogodba. Leta 1810 — takrat je bil Napoleon že šest let cesar — so prišli v Pariz ostanki neke konjeniške legije, ki se je bila borila v strašni španski vojski. Bilo jih je še par sto in so bili določeni, da vstopijo v na novo se tvoreč konjeniški polk v Nemčiji. Napoleon je vse iz Španije prihajajoče čete zmeraj pregledal, jih pohvalil, izrazil svoje sožalje nad izgubami in tolažil vojake z boljšimi časi. Omenjenim konjenikom, kiso se bili posebno hrabro borili, je dovolil enodnevni počitek v Parizu samem.

V polku je služil podčastnik, po izjavi njegovih to-

Dopisi.

Prevalje.

Sprejmi »Pravica« in natisni krivične bedne razmere tukajšnjih delavcev, ki so pri izkopavanju železne žilindre uslužbeni pri stavbenem podjetju O. Madile. Omenjeni delavci vsled skromnega zaslužka živijo v vednem pomanjkanju, so primorani vstrajati dan za dnem slabo oblečeni in obuti v snegu in mrazu. Kako naj revež-delavec nabavi potrebno obleko sebi in ženi in trem otrokom, če zasluži komaj 130 K dnevno. Kako naj oblači sebe in otroke delavka udova, ko njen zaslužek 110 K dnevno zadostuje komaj za skromno hrano. Radi slabega zaslužka ne morejo podpirati fantje sinovi svojih oslabilih, pomoči potrebnih starišev. Omenjeni delavci ne prejmejo nobenih draginskih doklad ali nabavnih prispevkov, prebiti morajo z edinim skromnim zaslužkom. Zakaj se ne izenači zaslužek teh delavcev s plačami rudarjev, kakor prejšnje čase, ko je bil delovodja Nemec g. Fener. »Pravica« opozori gospoda omenjenih delavcev na njih bedne razmere in potrebno pomoč. Prezirane delavce pa spomni na kršč. strok. organizacijo.

Trebneje.

Božični prazniki so minili. Tudi tukaj niso bili brez rjovenja in rabuk. Pri pohočni službi božji je bilo tako kričanje okoli cerkve, kakor da bi fulil volkovi. Zakaj ne bi opustil tega grdega pijančevanja. Fantje stari 14 do 18 let so se pretepali in preklinjali okoli cerkve. Stariši! Čuvajte svojo mladino, nikar jih ne izpustite izpred oči! Se boste kesali, pa bo prepozno. Mogoče boste rekli, e saj sam zasluži. Ali ga zato pustite v tovarno delat? Ali ne bi bilo bolje, da bi vsako nedeljo nesel nekaj kron v hranilnico!? Koliko bi si prihranil? In koliko bi koristil zdravju? Imamo predavanje skoro vsako drugo nedeljo za fante od 14. do 18. leta. Zakaj jih tako malo pride? Tisti, ki delajo v tovarni, sploh ne gredo zraven. Ali ni predavanje tudi zanje? Dobro bi bilo ustanoviti tudi pri nas »Kreško mladino«. Širimo tudi pri nas »Pravico«, da bo rastla izobrazba in da bo ponehala surovost in pijančevanje med nami.

Hrastnik.

Pri nas se vedno kaj novega zgodi. V nedeljo dne 13. I. je imela socialistična »Svoboda« igro »Stari greh« po igri ples in prosta zabava za novi greh. Na igro so došli sami odlični napredni elementi, kajti črnih klerikalcev res ni bilo videti. Pri prosti zabavi so reševali delavsko vprašanje. Da pa bodo to težko vprašanje res dobro rešili, so si naročili trije bratci Ernest, Stan-ko in Francej kar 8 litrov kuhanega vina. Debata je postala tako živahna od toplega vinčka, da so začeli kar s pestmi debatirati. Debate je bila deležna tudi gospa Malovrh-ova ter je tudi prejela toplo klofuto od naprednega Ernesta. Končno so se pa ti bratci po tleh povajjali, da pobrišejo nastale luže. Da, da, »Svoboda« in »Vesna«. To sta prosvetni organizaciji, da jima ni para. Prav enake člane imata. Oboji nosijo rudečo barvo razlikujejo se samo toliko, da so prvi naklonjeni narodnaprednim silam, drugi pa boljševiskim krvočezem. Tako je potekla vsa zabava brez večjih nesreč, delavsko vprašanje pa so le rešili vsaj v toliko, da so imeli drugi dan mačka. Pa bo kdo še rekel, da nismo hrastničani dovolj napredni. Alkohol truje, pa je vse rešeno! Kadar imajo rudarji plačilni dan, rudeči rešitelji pa hajd na plan. Opazovalec.

Iz Vevške papirnice.

O naših bivših ravnateljih se marsikaj sliši izza kulis. Med drugim tudi to, da ju misli podjetje poklicati iz tujine celo na odgovor radi slabega in pomanjkljivega gospodarstva. Visoka oseba se je baje izrazila, da tudi če bi se gospodoma vse premoženje zaplenilo, bi se komaj pokrile izgube. — Da bomo radi njih vsi trpeli. — No-o-o ta je pa lepa. Mi smo pa drugega mnenja. Zakaj se jima je pa dalo tako oblast — zakaj se jih ni kontroliralo. Če drugje ne, je tu krivda gospodarjeva.

Vevče.

Te dni smo brali v raznih časopisih, da v Belgradu ob asistenci orožnikov sežigajo za 8 milijonov bankovcev po 1, po in 1/2 Din. Vsega skupaj pa so že požgali za 60 milijonov Din. — Mi papirničarji pa, ko ve-

mo, da je bankovec iz papirja, smo pa drugega mnenja namreč, da bi finančna uprava bolje naredila, ko bi te bankovce naložila v vagone ter bi naši papirnici prodala, ako pa se boji, da bi se pri nas teh starih bankovcev preveč ne našli jih pošlje pod asistenco. Mi bi jih predelali v lep papir. Država bi pa pri tem po našem skromnem mnenju lepe stotisočake, če ne milijone spravila v nikdar polno blagajno. Slabi gospodarji so v Belgradu. —

Dev. Mar. Polje. — Vevška papirnica.

Skoraj vsaki dan se sliši, ali tudi bere v časopisih, da ta ali oni kar čez noč menja svoje prepričanje, danes graja kar je včeraj hvalil. Tako nekaj podobnega se dogaja tudi v naši papirnici med našimi 20 socialisti. Pred mesecem je mirno zaspala skupina Svetkove in Rejcovce struje (kar smo ji mi že na ustanovnem shodu napovedali tam pri »Francetovk«). Danes pa pridejo ravno tisti sodrugi z drugo firmo na dan; to je z takozvano »Neodvisno« ali »nezavisno« (komunistično). Ni jim dovolj, da so bili po vojni že enkrat komunisti dvakrat socialisti hočejo biti še »Neodvisni« (no saj bodo, ker bodo sami). Ni jim dovolj, da so že 3-krat propadli (pogoreli, zmurnili in zaspali), hočejo še v četrte eksplodirati. Ni jim dovolj, da so dozdej varali delavce z obljubami, hočejo jih še naprej (še četrtič) potegniti. Tako je delavstvo. — tako delajo ti sodrugi za združitev proletarijata, tako delajo tisti, ki mislijo, da je strokovna organizacija igrača in delovski interesi prazna fraza. Kateri delavec še mora zaupati takim ljudem, ali pa upati, da mu bodo taki ljudje izvojevali bolji košček kruha in mu pripomogli do človeka vrednega življenja, in tako do boljše bodočnosti. Kako se pravi takim razdiračem? — Sodbo o Vas so izrekli že tisti, ki so zadnje čase pristopili k 550 članski organizaciji, od Vas zapeljani. In tudi delavci, ki niso našega prepričanja se že norčujejo s takim početjem, ter vas imajo za otročičke pri igračah. Malo je takih razdiračev med nami; čim večkrat boste šli po gobe, tem manj Vas bo, naše močne vrste se pa množe od dne do dne ravno radi vaših igrač z delavci. Delavstvo pozna vaše delo, in po uspehih vas sodi. Naše delavstvo ve, kje ima iskati pomoči, kje je nesebičnost, poštenost in vstrajnost, ter bo šlo preko takih in podobnih tudi v bodoče do popolne zmage.

Gospod inšpektor Biskupsky.

Kočeovski ravnatelj Trboveljske premogokopne družbe, gospod Biskupsky, ki svojemu revnemu delavstvu niti premoga ne privoščijo, so postali silno vneti uradnik svoje družbe tako, da inšpicirajo delo na rudniku ob vsakem času. Se celo po noči med 1/2 10—1/2 3 si upajo med ugnane in ustrahovane rudarje z nabasanim revolverjem v roki! Mi sicer ne vemo, s kakim uspehom so gospod ravnatelj dokončali pri vojaki, če so sploh bili kdaj ob-oseni s telečnjakom, rekrutabrijungo, vendar bi opozorili merodajno oblast na dejstvo, da se spodtaknilo včasih najbolj izvežbanemu frajterju, da je telebnil na tla. Kaj podobnega se pripeti lahko tudi gospodu Biskup-skemu, revolver se sproži, pa bo kar naenkrat kdo »fliknjen«. Ali gospod ravnatelj ali pa kak »Schweinehund vom Bergmann«. Zato bi bilo prav, če bi n. pr. merodajna politična oblast gospoda ravnatelja Biskupskega poučila, da se morajo take nevarne žabe od samokresov, ki se same krešejo in ukrešejo ter kresnejo nosilca samega ali koga drugega, nositi v žepih ali taških. Rabiti pa se smejo le v skrajni sili, šele tedaj, ko se človek na brzino svojih počasnih nog ne more več zanesti. V roke pa spada zemlja, zemlja! Tudi rudar ne bo baš prehud, če dobi kako zemljo pod nos...

Trbovlje.

Zadnje dni smo čitali v dnevnikih, da je gerentstvo Trbovlj, občine darovalo za ljubli. univerzo 25.000 Din. Vse lepo in dobro, — in mi nimamo absolutno ničesar proti temu, — vendar pa bi pripomnili, da je: prvič Slovenija plačala že preko 6 milijardi raznih davkov, in česar sledi, da bi bila dolžnost države, da podpira take zavode, — drugič smo pa mnenja, da je v Trboveljski občini dovolj podpore potrebnih ljudi, katerim bi se jako prileglo, ako bi sedaj v tej zimi dobili tu in tam kak dinarček, — in tretjič pa vprašamo merodajne oblasti in celo javnost, ali se sme denar dajati v poljubne namene — kar meni nič, tebi nič, — ker občinski denar je denar **občanov** — ne pa gerentov.

varišev in častnikov prav izboren in hraber vojak, a skrajno lahkomišeln in razuzdan; niso ga imeli radi. Njegova srčna želja je bila ta, da bi bil prestavljen v cesarjevo konjeniško gardo. Prosil je predstojnika, naj mu dajo izpričevalo, da se je v španski vojski odlikoval; dobil ga je. Da bi šlo hitreje, je šel sam k Napoleonu in mu je pokazal spričevalo ter vse potrebne priloge. Napoleon je bral, ga je pohvalil in se je začel razgovarjati z njim o vojski na Španskem. Vprašal ga je, kje je doma, in je rekel, da je iz Bonna na Nemškem.

»Videti je, da ste žid. Ali ste?«

»Nisem«, se je lagal vojak, sin dobrih židovskih staršev iz Bonna;

»Kristjan sem in sicer boljši, kakor pa katerikoli drugi v Vašega Veličanstva državi. Kajti vsak Vaš državlján je bil samo enkrat krščen, jaz sem bil pa osemkrat.«

Napoleon ni vedel, kaj misli, in mu je rekel, naj pojasni ta osemkratni krst. Vojak mu je pravil, da je bila njegova legija nekoč v Rimu in so se mnih in duhovniki trudili na vso moč, da bi pridobili vojake za katoliško vero. V začetku so vojake tudi denarno podpirali, v svoji dobroti pač; brezbožni konjeniki so pa to dobroto zlorabljali in so se dali po dvajsetkrat krstiti in še po večkrat. »Jaz sem imel prav takrat neko zna-

nje in sem potreboval denarja. Zvedel sem, kaj se vrši, šel sem tja in sem se dal krstiti. A ker sem prepoznal prišel, sem bil **samo osemkrat krščen.**« Duhovniki so gotovo prišli slepariji na sled in se niso dali več izrabljati.

Napoleon je mirno poslušal in ni kazal na obrazu nobenega znaka nevolje. Vojak je že mislil, da je dosegel svoj namen. Nemalo se je začudil, ko je Napoleon spregovoril, mračno in resno: »Zelo rad slišim, če so moji vojaki hrabri. Nikdar pa moj vojak ne sme pozabiti, da je tudi človek. Prav tako se nikdar ne sme norčevati iz vere in svetih običajev drugih ljudi. V gardi ni prostora za Vas. Če bi potreboval roparjev ali občestnih razbojnikov, bi bili Vi prvi, ki bi si ga izbral. **Tako pa ne zaslužite drugega, kakor kroglo v glavo...** Samo Vaša službena leta in pa Vaše dobre vojaške lastnosti govorijo za Vas, da Vas ne postavim pred vojno sodišče. Poberite se!«

Kmalu nato je cesar zapovedal, da se smejo uvrstiti v redne polke samo oni vojaki, kojih vedenje je brezhibno, vsi drugi naj se pa premestijo h kaznjeniškim polkom.

Mislím, da na lepši način Napoleon ni mogel dokazati, kako ostudni in zopni so mu brezverci, posebej no še, če jim je vera drugih v zasmeh.

Trbovlje.

Vsi kršč. misleči delavci volivci se tem potom opozarjajo, da pogledajo v volivni imenik, ako so vpisani v istega, sicer naj zahtevajo, da jih vpišejo. Vsak volivni upravičenec naj se zgleda tudi na tajništvo Delavske zveze (v Martinčičevi hiši Loke 253), kjer se dobe vse natančne informacije.

Kršč. delavske strokovne organizacije in kmetijski stan.

»Gewerksschafter«, glasilo švicarskih krščanskih strokovnih organizacij priobčuje v svoji 2. številki od 11. jan. 1924 o gornjem vprašanju zanimive vrstice, ki se popolnoma zlagajo z našim stališčem bodisi v strokovnem, bodisi v političnem oziru. Članek, posnet skoro v celoti, se glasi:

»Kmet hoče, da sedanji gospodarski red ostane. On je nositelj konservativizma tako v versko-političnih kakor tudi v gospodarskih vprašanjih. Materialistični socialisti so to kaj hitro spoznali in so naperili svoja bojna kopja zoper zastarelo deželo. In tako srečavamo v socialno-demokratsko-komunističnem časopisu dan na dan surove izpade zoper kmeta. Znani kmetijski ponos ne more prenesti kaj takega in se zoper take napade upravičeno upira. Enostranska sodba o gotovih gospodarskih načinih in načelih kmeta, ali recimo: **obsodba celega kmetijskega stanu radi napak nekaterikov je povzročila v mišljenju kmetov neko razpoloženje, ki je sovražno delavskemu gibanju.** Pri tem seveda se je — žalibog — zrušila v nič tudi razsodnost krščanskega kmetijskega ljudstva.

Ker je resnica najboljši politik in diplomat, moramo priznati takoj, da je po vojni tudi s strani kršč. delavskih organizacij v prevroči vnemi; in nevolji padla marsikaka žaljivka na račun kmetijskega stanu. **Nikdar pa se ni to zgodilo od strani naših premišljenih vodij.** Odločilna in merodajna ne ostane na koncu koncev ena sama debata in osebno prepričanje, marveč **program.** In to smemo poudariti odločno in razločno: **Program krščanskih delavskih strokovnih organizacij ne pozna sovražstva zoper kmetijski stan.** Nasprotno: ceni ga kot zelo važen kulturni sestavni del celokupnega naroda. **Boj kot kdaj prej pripoznamo pomen dežele, ki proizvaža življenjske potrebščine, kjer prebivajo ljudje trdnega zdravja, priznamo deželo kot vir, iz katerega izhaja celokupna narodova moč in zdravje. Zato pa svare premišljeni voditelji kršč. delavskih organizacij svoje ljudi in svoje časopise neprestano pred neupravičnim napadanjem kmetijskega stanu po socialno-demokratskih manirah.**

Dobro razmerje med kmeti in delavci je danes — žalibog — mnogožje le preveč razdejano. Posebno še delavstvo po mestih ne varčuje iz izrazi, kadar hiti neupravičeno napadati kmetijski stan, ne razločujoč maledga kmeta od veleposestnika. Vsekakor igra pri tem vprašanju važno vlogo cela vrsta najrazličnejših vzrokov, v glavnem pa je krivo nespornost med kmetijskim in delavskim stanom pomanjkanje medsebojnega znanja in poznanja. Tudi je res težko, dejansko se vživi s pridom in pametjo v posebnosti, svojstvenosti, v križe in težave drugega. Če bi hoteli navajati tu celo kopicu razlik med obema stanovoma, bi se naše pero ne ustavilo tako hitro ob zadnjem stavku.

Naj zadostuje ugotovitev, da so glasila krščanskih delavskih organizacij napram kmetijskemu stanu pravičena; gladko odklanjajo enostransko sodbo. To ni prazna, tja v en dan vržena trditev. Iz voditeljev, iz spisov, knjig in razprav in iz strokovnih predavanj ter sestankov se more vsakdo prepričati o popolni istinitosti ugotovljenega.

Če smo uvideli in spoznali, da obstoji na strani krščanskih delavskih organizacij resno in častivredno prizadevanje, da se presodi položaj kmetijskega stanu prav in stvarno, potem smemo pač zahtevati, da opuste vodilni krogi krščanskih kmetijskih (gospodarskih in političnih) organizacij opozicijo zoper krščanske strokovne organizacije, naj jih kratkotalno ne proglašajo za socialno-demokratske in komunistične, marveč naj se vživi v posebnost in neznošen položaj krščanskega delavskega stanu in naj se potrudijo, da si ustvarijo objektivno razumevanje in sodbo.

Tako članek. Slovenski kmet in delavec naj si ga vtakne kar za klobuk. Obema bo prav prišel!

France Žužek.

Krekova mladina.

Krekova mladina v Celju. Pred razprodano dvorano Narodnega doma je prvič nastopilo članstvo »Krekove mladine«. Dvorana je bila polna prijateljev naše krščanske socialne delavske mladine. Vkljub temu, da so nekateri igralci prvič nastopili, je bila ta priljubljena igra »Davek na samce« zelo dobro igrana.

Po predstavi v Narodnem domu, se je vršil skromen in prijazen prijateljski večer v prostorih hotela »Bel-li vol«. Večer je otvoril neumorno delaven član tovariš Iv. Gajšek, ki je v vznešenih besedah povdarjal pomen prvega nastopa »Krekove mladine« v Celju. Obenem je tudi pozdravil navzoča gg. dr. Ogrizka, dr. Hodžarja in njuni soprog, kot velike prijatelje našega pokreta in slednjič zastopnike iz Ljubljane, osobito predsednika tov. Franc Kordina. Na večeru smo se spominjali tudi našega očeta pokojnega dr. Kreka. Tako nam je minul večer v krogu in družbi naše celjske inteligence, ki je jako naklonjena našemu krščansko socialnemu pokretu. Tovariši in tovarišice, le pogumno naprej, da bodo jače naše vrste. Bog z nami.

Strokovna zveza.

Večje pri D. M. v Polju.

V nedeljo, dne 20. jan. 1924 ima naša skupina »Zveza papirniškega delavstva« ob 3. uri popoldne v Ljudskem domu občni zbor z običajnim dnevnim redom. Na zboru bo poročal o delavskem položaju glavni tajnik J. S. Z. France Žužek. Tovariši in tovarišice! Udeležite se tega občnega zbora polnoštevilno!

»Neodvisni« — komunisti so začeli tipati v našem rajonu, hoteč delavstvo organizirati v »enotno fronto«. No, pravi patronje bodo ustvarili »enotno fronto« tako, ki se med sabo neusmiljeno tepo med dr. Lemežem in Žorgom ter med Fabjančičem in Klemenčičem, v Ljubljani pa razbijajo »Zvezo delovnega ljudstva«. Kar naj pridejo k nam! Bodo še vsaj videli, kako znano krščanski socialisti dejansko ustvariti enotno fronto proletarijata!

Trbovlje.

Člani in skupine, ki še niso za minulo leto poravnali članarine, se prosijo, da to nemudoma storijo. Obenem ponovno opozarjamo vse tovariše, da se nahaja naše tajništvo odslej na **Vodah Loke 253. Vhod spodaj.** Sestanki se vršijo vsako sredo ob 4. uri popoldne.

ZVEZA PAPIRNIŠKEGA DELAVSTVA.

Dev. Mar. v Polju.

Skupina Zveze pap. delavstva pri D. M. v Polju ima v nedeljo, dne 20. t. m. ob 3. uri pop. svoj redni občni zbor v društvenih prostorih, z navadnim dnevnim redom. Tovariši, tovarišice, na občnem zboru bodo funkcionarji dajali račun, slišali boste kako se je gospodarilo z našim denarjem. Občni zbor poseti tudi govornik iz Ljubljane. Tovariši, agitirajte za obilno udeležbo, posebno ženske imajo vedno kake težave — občni zbor je zato, da poveste svoje težnje. Pridite! Odbor.

VINICAR.

Strokovna zveza viničarjev in kmetijskih delavcev skupina v Wurbergu, je imela dne 6. januarja svoj redni občni zbor. Zbor je bil povoljno obiskan. Udeležil se ga je tov. pokrajinski tajnik J. S. Z. iz Maribora, Z. jedernatim govorom je pojasnil pomen organizacije JSZ. Pa tudi tukajšnji g. župnik je bil vzgleden sodelavec in je odločno pripomogel k odlično uspelemu zboru. Nato je g. Semenič dajal pojasnila o Delavski zvezi, ki se je tudi začela ustanavljati in širiti. Za »Delavsko zvezo« se je izvolil začasni pripravljalni odbor. V strokovno zvezo pa je enoglasno izvoljen stari odbor. Pripomnim pa vsem tovarišem v skupinah, da vstrajno delujemo za razcvit organizacije J. S. Z. kakor tudi D. Z.

Dr. Avgustin Juretič:

Potreba in meja socialne politike.

O namenu države obstoje različna naziranja. Nekateri trdijo, da je edini namen države, da čuva **pravni red**, kateri jamči državljanom svobodo zlasti v gospodarskih zadevah. Po tem naziranju ima država nalogo, da pazi in da skrbi, da ni oškodovano čigar koli pravo, v vsem ostalem pa da je samo opazovalec od strani. Država posebno nima pravice, da se vmešava v gospodarske odnose državljanov. Navedeno naziranje o namenu države je naziranje liberalizma in ga najbolje označuje rečenica francoskega trgovca Gournaya: *Laissez faire, laissez passer* — pustite, da teče vse s svojim svobodnim tokom.

Nasprotni temu liberalnemu načelu postavljajo pristaši državne vsemogočnosti drugo popolnoma nasprotno načelo in trdijo, da sme država delati, kar se ji ljubi, ker je sama sebi namen. Država ima v pravico, da se vmešava v vse življenje svojih državljanov: da ne ureja samo pravne, ampak tudi vse ostale, pa tudi socialno-gospodarske razmere državljanov.

V državi po liberalnem pojmovanju je posameznik vse, celota nič. V drugi državi — kakršno si zamišljajo socialisti — je pa nasprotno celota vse, pa posameznik nič. Liberalizem naglašja samo pravice osebe, socializem pa samo pravice celote. Po liberalnem naziranju nima niti država v socialno-ekonomskem življenju nikakšne deležnosti, niti posameznik kakršnihkoli dolžnosti napram sodržavljanom. Po socialistični koncepciji v državi pa ima država dolžnost, da v vseh potankostih ureja socialno-gospodarske odnose; pravice posameznika se umikajo pravicam celote.

Med tema dvema skrajnima naziranjima v državi pa je še tretje, **krščansko**, katero trdi, da je namen države skrb za splošno blaginjo. Po temu naziranju je država dolžna, da čuva pravni red, toda dolžna je tudi, da se briga za splošno, moralno in materialno blaginjo državljanov s tem, da spravlja v soglasje interese (koristi) poedinca z interesi celote. V takšni državi ima poedinec svoje pravice, katerih mu celota ne more odvzeti, ima pa tudi svoje socialne dolžnosti, katerih se ne more otresti.

Naziranje o namenu države in o položaju posameznika v državi odločno vpliva na naziranje o končnem cilju, nalogi in obsegu **socialne politike**. Liberalizem odreja socialni politiki pravico do obstanka. On uči popolno svobodo konkurence v družabnem in gospodarskem življenju, češ da sta svoboda gospodarstva in nagon do obstanka najboljša regulatorja (uravnalca) gospodarskega življenja. Socializem pa hoče, da država uredi z zakoni vse družabno in gospodarsko življenje. Socializem torej povdarja potrebo socialne politike in

označuje kot njeno področje vse družabno in vse gospodarsko življenje državljanov.

Zastopniki krščanskega naziranja o namenu države in o poedincah v državi pa povdarjajo prav tako potrebo socialne politike. Ne strinjajo pa se s socialističnim pojmovanjem socialne politike o **mejah** socialne politike. Socialisti se potegujejo za **etatizem** v socialni politiki, oni hočejo, da **država** podrobno uredi socialno-ekonomske odnose med državljanji. Krščanski sociologi nasprotujejo takšnemu vtikanju države v družabno in gospodarsko življenje državljanov, ker se na ta način udušuje vsaka svoboda, razvije pa se neznošni državni despotizem. (Dalje prihodnjč.)

Delavska zveza.

Vič.

Redni občni zbor »Okrajne delavske Zveze Vič«, se vrši v petek dne 25. jan. točno ob pol 8. uri zvečer v društvenem domu. Za člane in članice udeležba obvezna, vabljeni pa tudi vsi drugi. Na občnem zboru poročata tudi glavni tajnik J. S. Z. tov. Fr. Žužek.

Odborova seja ok. D. Z. Vič, se vrši v petek 25. jan. ob pol 7. uri zvečer v garderobi. **Prosim vsi točno.** Predsednik.

Trbovlje.

Shod Del. Zveze se vrši dne 27. jan., — ne 20. t. m. kot se je v zadnji »Pravici« poročalo. Shod se vrši popoldne ob pol 4. uri v Društvenem domu.

Kaj piše angleški delavski voditelj o veri.

Naši socialistični delavski voditelji so smatrali in še smatrajo kot eno glavnih stvari boj proti veri. Tudi ruski boljševizem v tem oziru kakor znano ni nič boljši. Vsi so namreč izšli iz naukov Marksovih in Lassalovih, ki sta bila juda. Drugače Angleži. Njihovo delavsko gibanje spoštuje vero. Vera mu ni samo »zasebna stvar«. Poslušajmo kaj piše angleški delavski voditelj George Lausbury (Džordž Leusberi) v božični številki lista »The New Leader« (de nju lider): »Najbolj so obžalovanja vredni tisti, ki v svojem življenju niso nikoli izkusili božičnega veselja z vso njegovo lepoto in vero. Pri tem moram naglasiti to-le: Vi vsi, ki to čitate, in jaz, ki to pišem, vsi vemo, da pride največ miru in ljubezni v naše življenje, ne po naši učenosti, ne po našem praktičnem znanju, ampak po naši veri. Jaz nisem mogel nobenemu nevernemu Tomažu dokazati z znanstvenimi dokazi svoje vere, pa me to nič ne moti. Jaz verujem, ker to zahteva od mene moja duša. In kadar govore, da je božična zgodba samo pripovedka, se jim nasmelnem, moja vera pa ostane ista kot preje. Detee je rojeno v Betlehemu je in oštane zame Sin božji. Oni ljudje, ki tako radi sramote vero in nočejo v nadutosti verovati krščanske zgodbe o Božiču, naj čisto odkritosrečno odgovore, kako bi izgledal svet, ko bi večina ljudi resnično uredila svoje življenje po Jezusovem nauku o ljubezni. In če bi vsi, jaz in vi, živeli, kakor nas je on učil, že na tem svetu bi bilo vse polno sreče in lepote«. Potem opisuje spomine svojega življenja, svoje trpljenje in svoje izkušnje, in kako ga je vedno držala kvišku vera. Potem končuje: V našem času bi se mogli vsi narodii od Božiča naučiti še to: Ne skupščine in ne zakoni niso tisto, kar prinaša srečo. Državni zbori in postave pač odstranijo mnogo zla, ali pravo dobro, pravo srečo si ustvarjamo sami s poštenim življenjem«.

Upanje Rusov na svetovno revolucijo.

Zadnjič smo povedali, kaj misli voditelj angleške delavske stranke o razmerju do Rusije. Na vseh koncih in krajih se sedaj pojavljajo glasovi, da je treba stopiti z Rusijo spet v normalne stike. Bojijo se povsod le, da ne bi zastopnik Rusije razširjal na svojem mestu boljševiških idej in jih podpiral z denarjem ruske vlade. Kakor smo videli, je tudi Macdonald mislil na to in si je že zanaprej prepovedal vsako vmešavanje ruskih zastopnikov v notranje angleške razmere. Da je včasih **strah pred boljševizmom opravičen**, o tem nas prepričujejo izjave in upi ruskih voditeljev. Citirajmo samo dve izjavi:

Znani ruski voditelj Sinovjev je priobčil v oktoberski številki berlinskega »Rdečega prapora« članek z naslovom: **Stanovsko-proletarski značaj bližajoče se nemške revolucije**, in je izvajal sledeče.

Osiromašenje malega meščanstva je na Nemškem naraslo do brezupnosti. Zato je začel del-malomeščanske inteligence delavce podpirati, in nekatere plasti prav tega malega meščanstva so že tako demoralizirane, da v prihajajočih dohodkih ne bodo mogle več nastopiti kot resen nasprotnik. V odločilnem trenutku bodo ali nevtralne ali pa bodo stopile na stran delavcev. Če bo politika prava, izvojujejo nemški proletarci nemški revoluciji lahko popolno zmago in jo tudi zasu-gurajo. Kajti nemški proletarci skupaj z delom malega meščanstva predstavljajo večino nemškega naroda. To je pa glavni pogoj, da se moč ohrani. — Seveda to ni res; baš organizirani boljševiki v Rusiji nimajo večine, temveč so nasprotno v prav znatni manjšini; drži jih brutalnost in neorganiziranost drugih delov —

Bližajoča se nemška revolucija bo stanovsko-proletarska. To pa nikakor ne izključuje popustljive politike napram malemu meščanstvu, temveč nasprotno, jo vključuje. **Nemška revolucija se mora od ruske učiti in**

se mora napak naše revolucije ogniti. Od prvega trenutka nove državne tvorbe mora proletariati videti, da je zadovoljivo razmerje med mestom in deželo, med proletariatom in malim meščanstvom nedogledne važnosti. Nemška proletarska revolucija ne sme hiteti z nacionaliziranjem trgovine in male industrije, male obrti in malih kmetij itd., biti mora zmerna in napram malemu meščanstvu previdna in do skrajnosti pozorna. Tako si bo trajno pridobila simpatije v mestu in na deželi, in to jo bo držalo. Ravno ker ima proletarska revolucija v Nemčiji tako trdno podlago in veliko premoč, ji bo tem lažje, zadovoljiti tudi malo meščanstvo v njegovih potrebah. Baš ker so pogoji za izvedbo cele vrste gospodarskih odredb socialnega značaja v današnji Nemčiji tako zreli, bo proletariati lahko varoval tudi koristi malega meščanstva. Danes si niti misliti ne moremo, kakšni čudeži energije tičijo v tako številnem, utrjenem, izobraženem in za organizacijo sposobnem proletariatu kakor je nemški.

Tako Sinovjev. Par tednov pozneje je imel pa Trockij velik govor na shodu kovinskih delavcev, kjer je izjavil tudi tole :

Veliki preokret v dosednji zgodovini človeštva je bila francoska revolucija in nastop množic pod Napoleonom ; valovi zahoda so butali takrat tudi ob Moskvo. A vse to je majhno in brezpomembno napram dogodkom, ki so se pripravljali, ki se pripravljajo sedaj in se bodo pripravljali še v bodočih mesecih in letih. — Obenem je pa Trockij bral nemškimi socialistom levite in je rekel, da pred petimi leti zmagoslavno započeta revolucija ni izpolnila upov nemških delavcev. Socialna demokracija je delila vlado z meščanskimi strankami in jo je pozneje popolnoma tem prepustila. Danes ima Nemčija samo dvojen izhod : ali popolno uničenje ali pa socialno revolucijo. Gospodarski in tehnični predpogoji za izpeljavo revolucije so ugodni. Tudi razredna razdelba je dobra : od 60 milijonov ljudi v Nemčiji jih pripada 15 milijonov delavstvu in to prehaja zmeraj bolj v komunizem. Nastane vprašanje, če je komunizem dosti močan, da revolucijo izvede. Trockij pravi, da so tudi v tem oziru razmere zelo ugodne. Dve moči delujeta v Nemčiji : na eni strani revolucionarne mase, na drugi pa fašisti, med njima se gibljeta neoblikovano meščanstvo in omahujoča socialna demokracija, ki ju bo pa revolucionarni val kmalu zajel. Znamenja kažejo, da bo v Nemčiji prevzelo vlado delavstvo ; vprašanje pa s tem še ni rešeno ; gre za to, kaj porečejo sosedi. Premotriva situacijo in ne vidi v sosedih nobenega ogroženja nemške revolucije. Seveda si na tihem misli, če bo Nemčija enkrat zrevolucionirana, potem bo šlo hitro naprej. Pove tega seveda ne.

Zato kobilejo sedaj države med strahom pred boljševizmom in pa med strahom, da jih pri pogajanjih z Rusijo glede koncesij ne bi druge prehitile. V drugem članku bomo pa o tem govorili.

Tedenske vesti.

Tiči pa taki ! Slovenski narodni socialisti so se združili z dr. Trillerjem, s Pucljem in radikali ter izdajajo enoten dnevnik z imenom »Narodni dnevnik«, ki je v ostalem glasilo »Jadranske banke«. V svojem tedniku pa so napisali dolg uvodnik »Zakaj se narodni socialisti ne morejo združiti z radikali«. — Če ta metoda ni nov zločin po § 129. in če to res niso nerodni socialisti, potem, no potem...

»Avtonomist« je vesel, da je trn v peti vsem strankam in je posvetil pol strani napadom na časopise SLS. Mi smo uverjeni, da bodo vsi somišljeniki SLS obračunali z Avtonomistom kot s trnom v peti.

»Avtonomist« je jezen, ker smo ugotovili, da je prevzel ulogo Radičevega glasila v Sloveniji. Toda naše ugotovitve ne zavrača in ne taji. Bilo bi tudi odveč, ker vsak bralec ve, da so preteklo leto polnili »Avtonomi-

stove« predale slavospevi na Radiča in Radičevo hrvatsko republiko.

Tržaški liberalci so začeli izdajati svoj list »Novice«, ki ima namen, da vodi borbo proti obstoječemu slovenskemu časopisu (razen Edinosti) po Julijski Benečiji in spravlja primorske Slovence v liberalne vode. Žalostna je usoda naših bratov.

40.000 slovenskih rudarjev se vrne iz Nemčije. Z našega konzulata v Düsseldorfu prihaja poročilo, da se spomladi vrne v domovino 40.000 slovenskih rudarjev, ki so doslej delali v essenskih in gelsenkirchenskih rudnikih. Rudarji dobe delo v bosenskih rudnikih. Ministrstvo je za potne stroške dovolilo nad 200.000 Din. kredita in poskrbi nadaljne potrebne ukrepe.

Brezposelnost v Italiji. Koncem oktobra preteklega leta je bilo v Italiji nezaposlenih 199.694 oseb napram 180.634 zadnjega septembra.

Invalidni oddelek socialne politike se je preselil iz šentpeterske vojašnice v palačo pokrajinske uprave, le šef-zdravnik dr. Minaš sprejema še v šentpeterski vojašnici.

Angleži mesojedci. Za božične praznike so v samem Londonu prodali 67.000 kvintalov govejega mesa, 17.000 kv. koštrunovine, 16.000 kv. svinjine, pol milijona perutnine.

Orjaški top. Amerikanska armada je dobila top od 14 col. Časniki pišejo, da ta top vrže 750 kg težko kroglo 35 km na daleč.

V današnji Nemčiji. Zdravnik : Kaj pa imate na očesu, da vam je tako vneto ? Bolnik : Padlo mi je v oko za dve milijardi mark premoaga.

Nagrada na napačen naslov. Predstojnik strojnega oddelka državne uprave južne železnice je dobil za novo leto 48.000 kron nagrade, ker je prihranil pri premoagu in maži za lokomotive. Prihranili so pa vendar strojniki in kurjači !

Povečani Trst. Še lani je meril Trst 95 štirjaških kilometrov in je štel 238.000 prebivalcev. Sedanja tržaška dežela pa s Postojnščino, Krasom, delom Istre itd. meri 1173 štirjaških kilometrov in šteje 299.000 prebivalcev. K tržaški deželi spadajo poleg Trsta še mesta : Tržič, Gradež, Milje, Postojna.

Vrednost denarja na zagrebški borzi.

Dne 9. I.

Za 100 ogrskih kron 35 par.
Za 1 liro Din. 3.84—3.87.
Za 1 funt šterling Din. 383.50—386.50.
Za 1 dolar Din. 88.75—89.75.
Za 1 francoski frank Din. 4.31—4.36.
Za 1 češko krono Din. 2.59—2.62.
Za 10.000 nemško-avstr. kron Din. 12.50—12.70.
Za 1 švicarski frank Din. 15.56—15.66.

Dne 14. I.

Za 100 ogrskih kron 31—34 par.
Za 1 liro Din. 3.91—3.94.
Za 1 funt šterling Din. 377—380.
Za 1 dolar Din. 88—89.
Za 1 francoski frank Din. 4.—4.05.
Za 1 češko krono Din. 2.57—2.60.
Za 10.000 nemško-avstr. kron Din. 12.35—12.55.
Za 1 švicarski frank Din. 15.40—15.50.

Delavec! Sleherni dan se vprašaj:

All redno plačujem
All redno čitam
All redno dopisujem v
All zadosti agitiram za

Pravico?

Vzgojstvo.

Potreba vere pri vzgoji.

Monakovski kardinal Faulhaber pravi : »Duša mladinske vzgoje je vzgoja mladinske duše«. S tem je lepo označen najgloblji namen vzgoje : pripeljati človeka k njegovemu zadnjemu življenjskemu cilju, preobličiti dušo po njenem pravzoru — Bogu. In vzgojevanje in izobraževanje bo le tedaj pravilno, kjer se bosta vzgojni in življenjski cilji ujela. Le na ta način dobi življenje svojo vsebino in svoj zmisel, le na ta način se morajo vzgojiti značajni mladeniči, cele osebnosti, ki se pri vsaji svoji vzgoji zavedajo svojega življenjskega namena. In še eno okoliščino moramo upoštevati, ki jo je prinesla povojna doba : »Težišče vzgoje se je premaknilo od posameznika kot individua na posameznika kot družabno bitje, kot člana družbe. (Fr. Žgeč : Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda. Str. 5.) Upoštevati moramo zlasti socialni prevrat, ki je pritegnil k vzgoji in izobrazbi tudi delavca in kmeta, da se usposobita za kulturnejše domače življenje. (O tem v poznejših sestavkih.)

I. Mladinska vzgoja mora biti predvsem vzgoja življenjskega in svetovnega nazora. Pravilno piše za svojo organizacijo soc. dem. list »Delavska mladina« (I. 1918 v Nemčiji) : »Jedro in zvezda soc. dem. mladinskega dela je vpeljati mladino v soc. dem. svetovni nazor«.

Pri nas pomeni vpeljati mladino k pravreleu življenjske preobrazbe, versko vzgajati. Izločiti verski glavni cilj iz vzgoje, bi pomenilo, zastreti človeku njegov življenjski cilj, ker vera s svojimi zahtevami stopi pred vsakega človeka, pomeni religijo prezirati toliko, kakor zatajiti jo. Kdor razmišlja o svojem življenjskem cilju, se nahaja takoj sredi verskih problemov in odkar je prišel na svet sam Bog Jezus Kristus, stoji vsak pred absolutno osebnostjo Jezusa Kristusa, ki je rekel : »Jaz sem pot, resnica in življenje«. Versko brezbarvna vzgoja sploh ni mogoča. Spričo nalog, ki čakajo vsakega mladega doraščajočega fanta v življenju, mora vsak vzgojitelj mladine, kakor vsak voditelj naših delavskih organizacij stremeti za tem, da mladi ljudje spoznajo svoj življenjski cilj in kako jih privede do izvršitve tega cilja, to naj bo pa cilj vzgoje. (Dalje prihodnjic.)

Nabirajte za tiskov. sklad »Pravice«!

Kako učinkuje alkohol in nenravnost na potomstvo.

Znameniti nemški kršč. etični pisatelj dr. J. Klug priobčuje v 2. zvezku svoje knjige »Lebensbeherrschung und Lebensdienst« sledeči strahotni sliki, kako en sam pijanec oz. nečistnik napravi sto in sto članov svojega potomstva nesrečne.

Družina Juches izhaja od pijanca Maksa Juchesa, ki je živel v sredi 18. st. Koncem 19. stoletja so morali 1.200 oseb njegovega potomstva preživljati z javnimi sredstvi, 130 izmed njih jih je bilo zločincev, med njimi 7 morilcev, 100 in 100 jih je bilo slaboumnih in blaznih po bolnišnicah, nad 100 po ubožnicah, nad sto jih je bilo pijancev in vlačug.

Družina Kallikak izhaja od Martina Kallikak, ki je umrl 1973 v Ameriki. Vsi njegovi predniki so bili popolnoma zdravi. On sam se je poročil z zdravo ženo, koje predniki so bili enako vsi zdravi. Martin K. pa je imel nezakonskega sina, kojega mati je bila slaboumna deklica. Sin je bil sam slaboumen in čeprav se je poročil z zdravo ženo, je postal ded štirih rodov samih slaboumnih, da v nekaterih družinah je bilo do 8 slaboumnih otrok.

Pač dovolj resen opomin za zdrav rod in potomstvo !

ALI KUPUJEŠ vse svoje potrebščine v poslovalnicah I. delavskega kons. društva?

ALI SI ČLAN TE ZADRUGE?

PODRUŽNICE:

Djakovo, Maribor, Sarajevo,
: Sombor, Split, Šibenik. :

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 10

(v lastni palači vis-à-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najbolje tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din., - vloge nad 100.000.000 Din.

EKSPOZITURA: Bled.

Interesna skupnost:
Gospodarska banka d. d. Novisad.

Račun poštno-ček. urada:
za Slovenijo št. 11.945,
v Zagrebu št. 39.080.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.